

SS

2037

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ
ACCOUNTANCY-II (Part-I) &
ACCOUNTANCY-II (Part-II)

(Commerce Group Only)
(Punjabi, Hindi and English Versions)
(Evening Session)

Time allowed : 3 hours

Maximum marks : 50

(Punjabi Version)

ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ
142/A ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।

(ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ
ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।

(iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ
ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

(iv) ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਭਾਗ-ੳ, ਭਾਗ-ਅ ਅਤੇ ਭਾਗ-ੲ । ਭਾਗ-ੳ ਸਭੀ
ਵਿਦਿਆਰਥਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭਾਗ-ਅ ਅਤੇ ਭਾਗ-ੲ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਭਾਗ
ਨੂੰ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

(v) ਸੰਖਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਸ਼ਬਦਾਂ, ਲਾਈਨਾਂ ਜਾਂ ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

(vi) ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਧਾਰਣ ਗਣਨਾਯੋਗ ਵਰਤਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ।

ਭਾਗ-ੳ

(vii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ 1 ਅੰਕ ਦੇ 3 ਉਪ-ਭਾਗ ਹਨ । ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਇੱਕ
ਵਾਕ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ/ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ/ ਬਹੁਪੱਖੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦੇ
ਹਨ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 2 ਤੋਂ 5 ਹਰੇਕ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ । ਸਿੱਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 5-10 ਲਾਇਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ
ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 6 ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਉਪ-ਭਾਗ ਹਨ । ਚਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ
ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਸਿੱਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 15-20 ਲਾਇਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 7 ਅੰਦਰੂਨੀ ਚੋਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ । ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ।

142/A-SS

[Turn over

ਭਾਗ-ਅ ਅਤੇ ਏ

(viii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 8 ਵਿੱਚ 1 ਅੰਕ ਦੇ 3 ਉਪ-ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਦਾ ਉੱਤਰ 1-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 9 ਅਤੇ 10 ਹਰੇਕ 2 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿੱਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 5-10 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 11 ਵਿੱਚ 3 ਉਪ-ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ। ਤਿੰਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿੱਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 15-20 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 12 ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿੱਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ, ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ 3-4 ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਭਾਗ-ਓ

1. (ੳ) ਚੰਦਾ ਕੀ ਹੈ ? 1
- (ਅ) ਖ਼ਾਲੀ ਸਥਾਨ ਭਰੋ : 1
ਪੁਨਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲਾਭ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਂਝੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ..... ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- (ੲ) ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਦੱਸੋ : 1
ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਫ਼ਰਮ ਦੇ ਵਿਘਟਨ ਸਮੇਂ ਕਲਪਿਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
2. ਵਸੂਲੀ ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਖਾਤਾ ਕੀ ਹੈ ? 2
3. ਚਾਲੂ-ਖਾਤੇ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਵਰਤੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੋ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ। 2
4. ਸੁਰਜੀਤ, ਬਲਜੀਤ ਅਤੇ ਹਰੀਸ਼ ਆਪਸ ਵਿੱਚ 2:2:1 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਹਨ। ਮਨੀਸ਼ ਨੂੰ 1/10 ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੁੱਲ ਸ਼ਾਖ 2,00,000 ₹ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੀ ਹੈ। ਮਨੀਸ਼ ਅਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਸ਼ਾਖ ਨਗਦ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀ ਲਈ 60,000 ₹ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਨਾਮਚੇ ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾਜ ਪਾਸ ਕਰੋ। 2
5. ਜਤਿਨ, ਨਿਤਿਨ ਅਤੇ ਕਾਰਤਿਕ ਇਕ ਫ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 3:2:1 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦੇ ਹੋਏ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਹਨ। 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2016 ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਫ਼ਰਮ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਸੇ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਡੈਬਿਟ ਬਕਾਇਆ 7,20,000 ₹ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਸਧਾਰਨ ਰਿਜ਼ਰਵ ਦਾ ਬਕਾਇਆ 9,00,000 ₹ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਲੋੜੀਂਦੇ ਜਰਨਲ ਇੰਦਰਾਜ ਪਾਸ ਕਰੋ। 2

6. ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :

(i) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਯੂਥ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਦਾਇਗੀ ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਦਸੰਬਰ 31,2015 ਦੇ ਅੰਤ ਉਪਰ ਆਮਦਨ-ਖਰਚ ਖਾਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ ।

4

ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ	₹	ਅਦਾਇਗੀਆਂ	₹
To Cash in hand (opening)	4,500	By Salary	49,500
To Cash at bank (opening)	1,26,000	By Paper, ink, etc.	1,950
To Subscriptions	1,52,400	By Repairing expenses	7,020
To Donations	72,000	By Billiard table	58,050
To Interest on investment	1,800	By Purchase of investment	61,980
To Entrance fees	18,000	By Misc. expenses	6,600
To Interest received from bank	6,300	By Purchase of furniture	1,23,000
To Sale of old newspapers	900	By Insurance premium	2,700
		By Cash in hand (closing)	4,200
		By Cash at bank (closing)	66,900
	3,81,900		3,81,900

(i) ਸਾਲ 2015 ਵਿੱਚ ਚੰਦੇ ਦਾ ਬਕਾਇਆ 13,500 ₹ ਅਤੇ ਸਾਲ 2016 ਲਈ ਪੇਸ਼ਗੀ ਚੰਦਾ 3,900 ₹

(ii) ਬੀਮਾ ਪ੍ਰੀਮਿਅਮ 300 ₹ ਪੇਸ਼ਗੀ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ।

(iii) ਮਿਸ਼ਰਤ ਖਰਚੇ ਦਾ ਬਕਾਇਆ 900 ₹

(iv) ਦਾਨ ਦਾ 50% ਪੂੰਜੀਗਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ।

(v) ਦਾਖਲਾ ਫੀਸ ਰੈਵੀਨਿਊ ਆਮਦਨ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਵੇ ।

(ii) A ਅਤੇ B ਕ੍ਰਮਵਾਰ 1,00,000 ₹ ਅਤੇ 60,000 ₹ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਨਾਲ ਲਾਭ ਨੂੰ 3:2 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦੇ ਹੋਏ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਹਨ । ਪੂੰਜੀ ਤੇ ਵਿਆਜ 6% ਸਲਾਨਾ ਹੈ । B ਨੂੰ ਸਲਾਨਾ ਤਨਖਾਹ 5,000 ₹ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ । ਸਾਲ 2015 ਦੌਰਾਨ ਫਰਮ ਦੇ ਲਾਭ, ਪੂੰਜੀ ਤੇ ਵਿਆਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਪਰ B ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 25,000 ₹ ਹਨ । ਭਵਿੱਖਤ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਖਰਚੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਮਾਂਯੋਜਨ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉੱਪਰ 5% ਵਿਵਸਥਾ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ । ਇੱਕ ਖਾਤਾ ਬਣਾ ਕੇ ਲਾਭ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ ਦਰਸਾਉ ।

4

(iii) ਸ਼ਾਖ ਕੀ ਹੈ ? ਸ਼ਾਖ ਦਾ ਮੁੱਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਤੱਥ ਲਿਖੋ ।

4

(iv) ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੇ ਅੰਤ ਅਤੇ ਫਰਮ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਚਾਰ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ ।

4

7. ਉਸ਼ਾ ਅਤੇ ਅੰਜੂ ਲਾਭ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ 3:2 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨਾਲ ਵੰਡਦੇ ਹੋਏ ਫਰਮ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਸਨ ।
31 ਮਾਰਚ 2015 ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਚਿੱਠਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ :

6

ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ	₹	ਸੰਪਤੀਆਂ	₹
ਵਿਵਿਧ ਲੈਣਦਾਰ	60,000	ਨਗਦੀ	16,000
ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਬਿਲ	40,000	ਦੇਣਦਾਰ	80,000
ਸ਼ੱਕੀ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਲਈ ਵਿਵਸਥਾ	1,000	ਪ੍ਰਾਪਤੀਯੋਗ ਬਿਲ	60,000
ਆਮ ਰਾਖਵੇ	30,000	ਸਟਾਕ	75,000
ਸੰਜੂ ਦਾ ਕਰਜ਼	1,00,000	ਨਿਵੇਸ਼	1,90,000
ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ :		ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤ	1,80,000
ਉਸ਼ਾ 2,00,000		ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ	90,000
ਅੰਜੂ 2,60,000	4,60,000		
	6,91,000		6,91,000

ਉਪਰੋਕਤ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਫਰਮ ਵਿੱਚ ਸੰਜੂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਲਾਭ ਦੇ 1/4 ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ :

- ਸੰਜੂ ਦੇ ਕਰਜ਼ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।
- ਸ਼ੱਕੀ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਲਈ 5% ਨਾਲ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ।
- ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਕੀਮਤ 18,000 ₹ ਘੱਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ।
- ਸਟਾਕ ਦਾ ਮੁੱਲ 5,000 ₹ ਵੱਧ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ।
- ਅਣਲਿਖਤ ਲੈਣਦਾਰ 5,000 ₹ ।
- ਫਰਮ ਦੀ ਸ਼ਾਖ ਦਾ ਮੁੱਲ ਔਸਤ ਲਾਭ ਦਾ 2 ਗੁਣਾ ਹੈ । ਫਰਮ ਦਾ 4 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਔਸਤ ਲਾਭ 40,000 ₹ ਹੈ ।

ਪੁਨਰ-ਮੁਲਾਂਕਣ ਖਾਤਾ, ਸਾਂਝੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਫਰਮ ਦਾ ਚਿੱਠਾ ਬਣਾਓ ।

ਜਾਂ

ਸੀਤਾ, ਗੀਤਾ ਅਤੇ ਰੀਟਾ ਲਾਭ ਨੂੰ 2:1:1 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦੇ ਹੋਏ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਚਿੱਠਾ,
31 ਮਾਰਚ, 2015 ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ :

6

ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ	₹	ਸੰਪਤੀਆਂ	₹
ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ :		ਸ਼ਾਖ	30,000
ਸੀਤਾ	80,000	ਭੂਮੀ ਤੇ ਇਮਾਰਤ	80,000
ਗੀਤਾ	80,000	ਪਲਾਂਟ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ	56,000
ਰੀਟਾ	60,000	ਮੋਟਰ ਕਾਰ	54,000
ਲੈਣਦਾਰ	50,000	ਦੇਣਦਾਰ	48,000
		ਨਕਦੀ	2,000
	2,70,000		2,70,000

ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਵਰਮ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਪਤੀਆਂ ਵਸੂਲ ਕੀਤੀਆਂ :
ਸ਼ਾਖ 20,000 ₹, ਭੂਮੀ ਤੇ ਇਮਾਰਤ 1,00,000 ₹, ਪਲਾਂਟ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ 50,000 ₹, ਮੋਟਰ ਕਾਰ 28,000 ₹
ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰ ਬਹੀ ਮੁੱਲ ਦਾ 50%, ਵਸੂਲੀ ਖਰਚੇ 2000 ₹ ਸਨ। ਵਸੂਲੀ ਖਾਤਾ, ਸਾਂਝੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ ਅਤੇ
ਵਰਮ ਦੀਆਂ ਬਹੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਰੋਕੜ ਖਾਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-ਅ ਅਤੇ ਭਾਗ-ੲ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਭਾਗ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-ਅ

8. (ੳ) ਰਿਜ਼ਰਵ ਪੂੰਜੀ ਕੀ ਹੈ ? 1
(ਅ) ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਮਾਈ ਵਿਵਰਣ ਕੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ? 1
(ੲ) ਗੈਰ ਰੋਕੜ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕੀ ਹਨ ? 1
9. ਅਤੀ ਸੰਮਤੀ ਅਤੇ ਅਰਧ ਸੰਮਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੋ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ। 2
10. ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸੂਚਨਾ ਤੋਂ ਤਰਲ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ : 2

ਚਾਲੂ ਅਨੁਪਾਤ	3:1
ਸੁੱਧ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਪੂੰਜੀ	4,00,000 ₹
ਸਟਾਕ	2,50,000 ₹

11. ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ : 2
- (i) ਕਰਜ਼ ਪੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚੇ ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ ਪਾਸ ਕਰੋ : 4
- (ੳ) 3000, 8% ਰਿਣ ਪੱਤਰ 100 ₹ ਪ੍ਰਤਿ ਸਮ ਮੁੱਲ ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ 4% ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਤੇ ਵਿਮੋਚਨ ਕਰਨਯੋਗ।
- (ਅ) 3000, 8% ਰਿਣ ਪੱਤਰ 100 ₹ ਪ੍ਰਤਿ 5% ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਮੁੱਲ ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ ਸਮ ਮੁੱਲ ਤੇ ਵਿਮੋਚਨ ਕਰਨਯੋਗ।
- (ੲ) 3000, 8% ਰਿਣ ਪੱਤਰ 100 ₹ ਪ੍ਰਤਿ 5% ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਮੁੱਲ ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ 5% ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਮੁੱਲ ਤੇ ਵਿਮੋਚਨ ਕਰਨਯੋਗ।
- (ਸ) 3000, 8% ਰਿਣ ਪੱਤਰ 100 ₹ ਪ੍ਰਤਿ ਸਮ ਮੁੱਲ ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ ਸਮ ਮੁੱਲ ਤੇ ਵਿਮੋਚਨ ਕਰਨਯੋਗ।

- (ii) 31 ਮਾਰਚ 2016 ਦੇ ਅੰਤ ਉੱਪਰ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀ ਦਾ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਵਿਵਰਣ ਬਣਾਓ : 4

	31 ਮਾਰਚ, 2016	31 ਮਾਰਚ, 2015
ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਆਮਦਨ	ਖਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦਾ 300%	ਖਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦਾ 200%
ਖਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਲਾਗਤ	₹ 12,00,000	₹ 10,00,000
ਹੋਰ ਖਰਚੇ	ਖਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦਾ 20%	ਖਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦਾ 10%
ਕਰ	50%	50%

- (iii) ਨਿਵੇਸ਼ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਰੋਕੜ ਪ੍ਰਵਾਹ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 4

12. ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਕੀ ਹਨ ?

6

ਜਾਂ

ਨਿਮਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਰੋਕੜ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰੋ :

6

ਇਕਵਿਟੀ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ	31.03.2015 ₹	31.03.2016 ₹
ਅੰਸ਼ ਪੂੰਜੀ	8,00,000	10,00,000
ਰਿਜ਼ਰਵ	1,50,000	2,00,000
ਲਾਭ-ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ	60,000	1,00,000
ਕਰਜ਼ਾ-ਪੱਤਰ	-----	2,00,000
ਵਿਵਿਧ ਲੈਣਦਾਰ	8,20,000	7,00,000
ਕਰਾਂ ਲਈ ਵਿਵਸਥਾ	70,000	1,00,000
ਪ੍ਰਸਤਾਵਤ ਲਾਭ ਅੰਸ਼	1,00,000	2,00,000
	20,00,000	25,00,000
ਸੰਪਤੀਆਂ	31.03.2015 ₹	31.03.2016 ₹
ਮਸ਼ੀਨਰੀ	5,00,000	7,00,000
ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤ	4,00,000	6,00,000
ਨਿਵੇਸ਼	-----	1,00,000
ਵਿਵਿਧ ਦੇਣਦਾਰ	7,00,000	5,00,000
ਸਟਾਕ	2,00,000	4,00,000
ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਰੋਕੜ	2,00,000	2,00,000
	20,00,000	25,00,000

ਵਾਧੂ ਜਾਣਕਾਰੀ :

- ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕਰ ਲਈ 80,000 ₹ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ।
- ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਉੱਪਰ ਘਸਾਈ 1,25,000 ₹ ਲਗਾਈ ਗਈ ।
- ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ 50,000 ₹ ਲਾਗਤ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਮਸ਼ੀਨ 35,000 ₹ ਵਿੱਚ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ।

ਭਾਗ-ੳ

8. (ੳ) ਟੈਲੀ ਵਿੱਚ Alt+C ਦਾ ਕੀ ਫੰਕਸ਼ਨ ਹੈ ?

1

(ਅ) Design View Report ਦਾ ਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ?

1

(ੳ) ਸਪਰੈਡਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ Ctrl+C ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਦੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

1

— 142/A-SS

9. ਡਾਟਾ ਬੇਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 2
10. ਨਿਮਨ ਸੂਚਨਾਂ ਤੋਂ ਐਮ.ਐਸ. ਐਕਸਲ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੂਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਘਿਸਾਵਟ ਦੀ ਦਰ ਪਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਲਿਖੋ ।

Cost of Asset	₹ 1,25,000
Annual amount of depreciation	₹ 20,000

11. ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :

- (i) ਕੰਪਿਊਟਰੀਕ੍ਰਿਤ ਲੇਖਾ ਵਿਧੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ । 4
- (ii) ਕੰਪਿਊਟਰ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਧੀਨ ਨਿਮਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਜਨਰਲ ਇੰਦਰਾਜ ਕਰੋ : 4

2016		₹
June 1	Started business with cash	1,00,000
June 1	Purchased furniture for cash	20,000
June 2	Purchased goods for cash	30,000
June 3	Stationery purchased	2,000
June 9	Purchased goods from Vinay on credit	10,000
June 15	Goods sold for cash	20,000
June 16	Goods sold on credit to Karan	10,000
June 30	Paid Salary	4,000

- (iii) ਨਿਮਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਡੀ.ਬੀ.ਐਮ.ਐਸ. ਸਿਸਟਮ ਅਧੀਨ ਲਘੂ ਰੋਕੜ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਓ : 4

2016		₹
May 1	Received cash from cashier	2,000
May 1	Paid postage	400
May 2	Paid cartage	300
May 3	Stationery purchased	200
May 4	Paid for repair of furniture	100
May 5	Refreshment Expenses	200
May 6	Paid for telegram	200
May 7	Taxi fare paid	300

12. ਰੈਡੀਮੇਡ ਖਾਤਾ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।

6

ਜਾਂ

ਨਿਮਨ ਸੂਚਨਾ ਤੋਂ ਐਮ.ਐਸ.ਐਸ. ਵਿੱਚ ਟੇਬਲ ਖਾਕਾ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿਖਾਓ :

6

Customer Id	Account No.	Name	Address	City	Balance
601	99262	Ram Lal	Street No.-7	Patiala	8,040
602	99269	Mohan Lal	Akash Nagar	Ludhiana	12,060
603	99563	Radha Rani	Vijay Nagar	Abohar	20,080
604	99344	Des Raj	Bagh colony	Bombay	40,020

(Hindi Version)

- ਨੋਟ : (i) अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय-कोड/पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड/पेपर-कोड **142/A** अवश्य लिखें।
- (ii) उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल सहित 30 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं।
- (iii) उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गये पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किये गये प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा।
- (iv) प्रश्न-पत्र में तीन भाग हैं अर्थात् भाग-क, भाग-ख तथा भाग-ग। भाग-क सभी विद्यार्थियों के लिए अनिवार्य है तथा विद्यार्थी भाग-ख और भाग-ग में केवल एक भाग को चुन सकते हैं।
- (v) संख्यात्मक प्रश्नों के लिए शब्दों, लाइनों और पन्नों की कोई सीमा नहीं है।
- (vi) प्रोग्रामों के बिना साधारण गणक के उपयोग की अनुमति है।

भाग-क

- (vii) प्रश्न सं. 1 में प्रत्येक 1 अंक के 3 उपभाग हैं। वस्तुनिष्ठ प्रश्नों में एक शब्द से एक वाक्य के उत्तर वाले प्रश्न/खाली स्थान भरो/सही अथवा गलत बहु विकल्पीय प्रश्न हो सकते हैं।
- प्रश्न सं. 2 से 5 प्रत्येक के 2 अंक होंगे। सैद्धान्तिक प्रश्न का उत्तर 5-10 पंक्तियों में दिया जाना चाहिए।
- प्रश्न सं. 6 में चार उप-भाग हैं। चार में से कोई तीन प्रश्न कीजिए। प्रत्येक प्रश्न चार अंकों का होगा। सैद्धान्तिक प्रश्न का उत्तर 15-20 पंक्तियों में दिया जाना चाहिए।
- प्रश्न-सं. 7 आन्तरिक चयन वाला प्रश्न होगा। यह प्रश्न 6 अंकों का होगा।

भाग-ख तथा ग

- (viii) प्रश्न सं. 8 में प्रत्येक 1 अंक के 3 उप-भाग होंगे। प्रत्येक भाग का उत्तर 1-15 शब्दों में दिया जाना चाहिए।
- प्रश्न सं. 9 तथा 10 प्रत्येक 2 अंकों का होगा। सैद्धान्तिक प्रश्न का उत्तर 5-10 पंक्तियों में दिया जाना चाहिए।

प्रश्न सं. 11 में 3 उप-भाग होंगे। तीन में से कोई दो प्रश्न कीजिए। प्रत्येक प्रश्न 4 अंकों का होगा। सैद्धान्तिक प्रश्न का उत्तर 15-20 पंक्तियों में दिया जाना चाहिए।

प्रश्न सं. 12 में आन्तरिक विकल्प है। यह 6 अंकों का होगा। सैद्धान्तिक प्रश्न का उत्तर, उत्तर-पुस्तिका के 3-4 पृष्ठों में दिया जाना चाहिए।

भाग-क

1. (क) चन्दा क्या है ? 1
- (ख) रिक्त स्थान भरें : 1
पुनर्मूल्यांकन से होने वाले लाभ को पुराने साझेदारों में ..... अनुपात में क्रेडिट किया जाता है।
- (ग) ठीक अथवा गलत लिखें : 1
साझेदारी फर्म के विघटन के समय कल्पित सम्पत्तियों को साझेदारों के पूंजी खाते में तब्दील किया जाता है।
2. प्राप्ति व भुगतान खाता क्या है ? 2
3. चालू खाते एवम् आहरण खाते में कोई दो अन्तर लिखें। 2
4. सुरजीत, बलजीत और हरीश आपस में 2:2:1 अनुपात में साझेदार हैं। मनीष को 1/10 हिस्से के लिए शामिल किया गया। ख्याति का मूल्य 2,00,000 ₹ है। मनीष अपने हिस्से की ख्याति नगद और पूंजी के लिए 60,000 ₹ लेकर आया। रोजनामचा में प्रविष्टियां कीजिए। 2
5. जतिन, नितिन और कार्तिक एक फर्म में साझेदार हैं और लाभ को क्रमशः 3:2:1 के अनुपात में बांटते हैं। उन्होंने 1 अप्रैल 2016 को फर्म का विघटन करने का फैसला लिया। उस तिथि को लाभ हानि खाते में डेबिट बकाया 7,20,000 ₹ दिखाये गये और सामान्य संचय में बकाया 9,00,000 ₹ दिखाये गये। रोजनामचा में जरूरी प्रविष्टियां कीजिए। 2
6. चार प्रश्नों में से कोई तीन प्रश्न करें :
(i) नीचे दिये यूथ क्लब के प्राप्ति भुगतान खाते से 31 दिसम्बर, 2015 के लिए आय और व्यय खाता बनाइये : 4

प्राप्तियां	₹	भुगतान	₹
To Cash in hand (opening)	4,500	By Salary	49,500
To Cash at bank (opening)	1,26,000	By Paper, ink, etc.	1,950
To Subscriptions	1,52,400	By Repairing expenses	7,020
To Donations	72,000	By Billiard table	58,050
To Interest on investment	1,800	By Purchase of investment	61,980
To Entrance fees	18,000	By Misc. expenses	6,600
To Interest received from bank	6,300	By Purchase of furniture	1,23,000
To Sale of old newspapers	900	By Insurance premium	2,700
		By Cash in hand (closing)	4,200
		By Cash at bank (closing)	66,900
	3,81,900		3,81,900

- (i) वर्ष 2015 में चन्दे का बकाया 13,500 ₹ और वर्ष 2016 के लिए पेशगी चन्दा 3,900 ₹
(ii) बीमा प्रीमियम 300 ₹ पेशगी अदा किया।
(iii) फुटकर खर्चों का बकाया 900 ₹
(iv) दान का 50% पूंजीकृत किया जाये।
(v) प्रवेश शुल्क को आयगत आमदन के रूप में माना जाए।

- (ii) A और B क्रमशः 1,00,000 ₹ और 60,000 ₹ की पूंजी के साथ लाभ को बांटते हुए 3:2 अनुपात में साझेदार हैं। पूंजी पर ब्याज 6% वार्षिक है। B का वार्षिक वेतन 5,000 ₹ स्वीकृत है। वर्ष 2015 के दौरान फर्म का लाभ, पूंजी पर ब्याज से पहले और B के वेतन के बाद 25,000 ₹ है। भावी आकस्मिक व्यय के लिए किसी समायोजन से पहले लाभ में से 5% का प्रावधान बनाया जाए। एक खाता बनाकर लाभ की बांट करें और साझेदारों के पूंजी खाते बनायें।

4

- (iii) ख्याति क्या है ? ख्याति के मूल्य को निर्धारित करने वाले कोई चार तत्व लिखें।

4

- (iv) साझेदारी के विघटन और फर्म के विघटन में कोई चार अन्तर लिखें।

4

7. ऊषा और अंजू एक फर्म में लाभ को 3:2 के अनुपात में बांटते हुए फर्म में साझेदार थे। उनका 31 मार्च 2015 को स्थिति विवरण निम्नलिखित था :

6

दायित्व	₹	सम्पत्तियां	₹
विविध लेनदार	60,000	रोकड़	16,000
अदायगी योग्य बिल	40,000	देनदार	80,000
संदिग्ध ऋण के लिए प्रावधान	1,000	प्राप्य बिल	60,000
सामान्य संचय	30,000	रहतिया	75,000
संजू का ऋण	1,00,000	निवेश	1,90,000
पूंजी खाते :		भूमि और भवन	1,80,000
ऊषा 2,00,000		लाभ व हानि खाता	90,000
अंजू <u>2,60,000</u>	4,60,000		
	6,91,000		6,91,000

उपरोक्त तिथि में फर्म में संजू को नये साझेदार के तौर पर लाभ के 1/4 हिस्से के लिए निम्नलिखित शर्तों पर शामिल किया :

- (i) संजू के ऋण को उसके पूंजी खाते में तब्दील किया जाएगा।
(ii) संदिग्ध ऋणों के लिए 5% प्रावधान बनाया जाए।
(iii) भूमि तथा भवन का मूल्य 18,000 ₹ कम किया गया।
(iv) रहतिया मूल्य 5,000 ₹ अधिक पाया गया।

(v) अंकित न किये लेनदार 5,000 ₹

(vi) फर्म की ख्याति का मूल्य औसत लाभ का दो गुणा है। फर्म का चार वर्ष का औसत लाभ 40,000 ₹ है। पुनर्मूल्यांकन खाता, साझेदारों के पूंजी खाते तथा नई फर्म का चिट्ठा बनाइये।

अथवा

सीता, गीता और रीटा लाभ को 2:1:1 अनुपात में बांटते हुए साझेदार हैं। उनका अंतिम चिट्ठा, 31 मार्च 2015 को निम्नलिखित अनुसार है :

6

दायित्व	₹	सम्पत्तियां	₹
पूंजी खाते :		ख्याति	30,000
सीता	80,000	भूमि तथा भवन	80,000
गीता	80,000	प्लांट एवं मशीनरी	56,000
रीटा	60,000	मोटर कार	54,000
लेनदार	50,000	देनदार	48,000
		नकदी	2,000
	2,70,000		2,70,000

उस तिथि को फर्म का विघटन किया गया। सम्पत्तियों से वसूल किया :

ख्याति 20,000 ₹, भूमि और भवन 1,00,000 ₹, प्लांट एवं मशीनरी 50,000 ₹, मोटर कार 28,000 ₹ और देनदार वही मूल्य का 50%, विघटन खर्चे 2000 ₹ थे। विघटन खाता, साझेदारों के पूंजी खाते और फर्म को बंद करने के लिए रोकड़ खाता बनाइये।

भाग-ख तथा भाग-ग में से कोई एक भाग करो।

भाग-ख

8. (क) संचय पूंजी क्या है ? 1
 (ख) जमा उपार्जन विवरण द्वारा क्या दर्शाया जाता है ? 1
 (ग) गैर-रोकड़ लेन-देन क्या है ? 1
 9. अति-अभिदान और अपेक्षाकृत-अभिदान में कोई दो अन्तर लिखें। 2
 10. निम्न सूचना से तरल अनुपात की गणना करें : 2

चालू अनुपात	3:1
शुद्ध कार्यशील पूंजी	₹ 4,00,000
रहतिया	₹ 2,50,000

11. तीन प्रश्नों में से कोई दो प्रश्न करें : 4
 (i) ऋणपत्र निर्गम से सम्बन्धित आवश्यक रोज़नामचा प्रविष्टियां पास कीजिए :
 (क) 3000, 8% ऋणपत्र 100 ₹ प्रति सम-मूल्य पर निर्गमन किये गए और 4% प्रीमियम पर शोधन करनेयोग्य।
 (ख) 3000, 8% ऋणपत्र 100 ₹ प्रति 5% प्रीमियम मूल्य पर निर्गमन किये गए और सम-मूल्य पर शोधन करनेयोग्य।
 (ग) 3000, 8% ऋणपत्र 100 ₹ प्रति 5% प्रीमियम मूल्य पर निर्गमन किये गए और 5% प्रीमियम पर शोधन करनेयोग्य।
 (घ) 3000, 8% ऋणपत्र 100 ₹ प्रति सम-मूल्य पर निर्गमन किये गए और सम-मूल्य पर शोधन करनेयोग्य।

(ii) 31 मार्च 2016 के अंत में लाभ-हानि का तुलनात्मक विवरण बनायें : 4

	31 मार्च, 2016	31 मार्च, 2015
कार्यों से आय	उपभोग की सामग्री की लागत का 300%	उपभोग की सामग्री की लागत का 200%
उपभोग की सामग्री की लागत	₹ 12,00,000	₹ 10,00,000
अन्य खर्च	उपभोग की सामग्री की लागत का 20%	उपभोग की सामग्री की लागत का 10%
कर	50%	50%

(iii) निवेश गतिविधियों के रोकड़ प्रवाह से आपका क्या भाव है ? 4

12. कम्पनी से आपका क्या भाव है ? इसके प्रकार क्या हैं ? 6

अथवा

निम्न जानकारी से रोकड़ प्रवाह विवरण तैयार कीजिए : 6

इक्विटी एवं दायित्व	31.03.2015 ₹	31.03.2016 ₹
अंश पूंजी	8,00,000	10,00,000
संचय	1,50,000	2,00,000
लाभ-हानि खाता	60,000	1,00,000
ऋणपत्र	-----	2,00,000
विविध लेनदार	8,20,000	7,00,000
करों के लिए प्रावधान	70,000	1,00,000
प्रस्तावित लाभ-अंश	1,00,000	2,00,000
	20,00,000	25,00,000
सम्पत्तियां	31.03.2015 ₹	31.03.2016 ₹
मशीनरी	5,00,000	7,00,000
भूमि तथा भवन	4,00,000	6,00,000
निवेश	-----	1,00,000
विविध देनदार	7,00,000	5,00,000
रहतिया	2,00,000	4,00,000
हस्तस्थ रोकड़	2,00,000	2,00,000
	20,00,000	25,00,000

अतिरिक्त सूचना :

(i) वर्ष के दौरान 80,000 ₹ आयकर का प्रावधान बनाया गया था।

142/A-SS

- (ii) वर्ष के दौरान मशीनरी पर हास 1,25,000 ₹ लगाया गया।
 (iii) वर्ष के दौरान 50,000 ₹ कीमत की एक पुरानी मशीन को 35,000 ₹ में बेचा गया।

भाग-ग

8. (क) टैली में Alt+C का क्या कार्य है ? 1
 (ख) Design View Report का क्या उद्देश्य है ? 1
 (ग) स्प्रेडशीट में Ctrl+C का प्रयोग कब किया जाता है ? 1
9. डाटाबेस मैनेजमेंट सिस्टम की विशेषताओं का वर्णन कीजिए। 2

10. निम्न सूचना से एम.एस. एक्सेल में उपयुक्त सूत्र का प्रयोग करके हास की दर पता करने का ढंग लिखें :

Cost of Asset	₹ 1,25,000
Annual amount of depreciation	₹ 20,000

11. तीन प्रश्नों में से कोई दो प्रश्न करें : 2
- (i) कम्प्यूटरीकृत लेखाकारी प्रणाली की कोई चार विशेषताओं को लिखें। 4
 (ii) कम्प्यूटरी लेखाकारी प्रणाली अधीन निम्न लेन-देन की जर्नल प्रविष्टियां कीजिए : 4

2016		₹
June 1	Started business with cash	1,00,000
June 1	Purchased furniture for cash	20,000
June 2	Purchased goods for cash	30,000
June 3	Stationery purchased	2,000
June 9	Purchased goods from Vinay on credit	10,000
June 15	Goods sold for cash	20,000
June 16	Goods sold on credit to Karan	10,000
June 30	Paid Salary	4,000

- (iii) निम्न लेन-देनों को डी.बी.एम.एस. प्रणाली अधीन लघु रोकड़ रजिस्टर में दर्शायें : 4

2016		₹
May 1	Received cash from cashier	2,000
May 1	Paid postage	400
May 2	Paid cartage	300
May 3	Stationery purchased	200
May 4	Paid for repair of furniture	100
May 5	Refreshment Expenses	200
May 6	Paid for telegram	200
May 7	Taxi fare paid	300

12. बने-बनाए लेखाकारी प्रणाली की लाभ और सीमाएं लिखें। 6

अथवा

निम्न सूचना से एम.एस.ऐसेस में टेबल खाका बनाकर दिखायें : 6

Customer Id	Account No.	Name	Address	City	Balance
601	99262	Ram Lal	Street No.-7	Patiala	8,040
602	99269	Mohan Lal	Akash Nagar	Ludhiana	12,060
603	99563	Radha Rani	Vijay Nagar	Abohar	20,080
604	99344	Des Raj	Bagh colony	Bombay	40,020

(English Version)

- Note :** (i) You must write the subject-code/paper-code **142/A** in the box provided on the title page of your answer-book.
- (ii) Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialed as soon as you receive it.
- (iii) Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.
- (iv) There are 3 sections in the question paper i.e. **Part-A, Part-B** and **Part-C**. **Part-A** is compulsory for all the students and students may choose only **one** Part from **Part-B** and **Part-C**.
- (v) There is no word, line or page limit for numerical questions.
- (vi) The use of non-programmable simple calculator is allowed.

Part-A

- (vii) Question No. 1 consists of 3 sub parts carrying 1 mark each. Objective type questions may include questions with one word to one sentence answer/ fill in the blank/true or false/multiple choice type questions.

Question No. 2 to 5 will carry 2 marks each. Answer of theoretical question should be given in 5-10 lines.

Question No. 6 consists of 4 sub parts. Attempt any **three** questions out of four. Each question will carry 4 marks. Answer of theoretical question should be given in 15-20 lines.

Question No. 7 will be as internal choice. This question carries 6 marks.

142/A-SS

Part-B and Part C

(viii) In question No. 8 consists of 3 sub parts carrying 1 mark each. Answer of each Part should be given in 1-15 words.

Question No. 9 and 10 will carry 2 marks each. Answer of theoretical question should be given in 5-10 lines.

Question No. 11 consists of 3 sub parts. Attempt any **two** questions out of three. Each question will be of 4 marks. Answer of theoretical question should be given in 15-20 lines.

Question No. 12 is with internal choice. Each question will be of 6 marks. Answer of theoretical question should be given in 3-4 pages of answer-book.

Part-A

1. (a) What is Subscription ? 1
- (b) **Fill in the blank :** 1
Profit on Revaluation is credited to old Partners in ..... ratio.
- (c) **Write true or false :** 1
At the time of dissolution of Partnership firm, fictitious assets are transferred to Capital Accounts of partners.
2. What is Receipts and Payments Account ? 2
3. Write any two difference between Current Account and Drawings Account. 2
4. Surjit, Baljit and Harish are partners in 2:2:1 ratio. Manish is admitted for 1/10 share. Total goodwill is valued ₹ 2,00,000. Manish brings his share of goodwill in Cash and for Capital ₹60,000. Pass journal entries. 2
5. Jatin, Nitin and Kartik are partners in a firm sharing profits in the ratio of 3:2:1 respectively. On 1-4-2016 they decided to dissolve the firm. On that date profit and loss account showed a debit balance of ₹ 7,20,000 and General reserve showed a balance of ₹ 9,00,000. Pass the necessary journal entries. 2

6. Attempt any *three* questions out of four questions :

- (i) From the following Receipts and Payments Account of Youth Club prepare an Income and Expenditure Account for the year ending 31st December 2015 : 4

Receipts	₹	Payments	₹
To Cash in hand (opening)	4,500	By Salary	49,500
To Cash at bank (opening)	1,26,000	By Paper, ink, etc.	1,950
To Subscriptions	1,52,400	By Repairing expenses	7,020
To Donations	72,000	By Billiard table	58,050
To Interest on investment	1,800	By Purchase of investment	61,980
To Entrance fees	18,000	By Misc. expenses	6,600
To Interest received from bank	6,300	By Purchase of furniture	1,23,000
To Sale of old newspapers	900	By Insurance premium	2,700
		By Cash in hand (closing)	4,200
		By Cash at bank (closing)	66,900
	3,81,900		3,81,900

- (i) Subscriptions in arrear for 2015 ₹ 13,500 and subscriptions in advance for 2016 ₹ 3,900
- (ii) Insurance premium prepaid ₹ 300.
- (iii) Miscellaneous expenses outstanding ₹ 900.
- (iv) 50% of donation is to be capitalized.
- (v) Entrances fees are to be treated as revenue income.
- (ii) A and B are partners sharing profits in the ratio of 3:2 with capitals of ₹ 1,00,000, and ₹ 60,000 respectively. Interest on capital is agreed @ 6% p.a. B is to be allowed an annual salary of ₹ 5,000. During 2015, the profits of the firm prior to calculation of interest on capital but after charging B's Salary amounted to ₹ 25,000. A provision of 5% of the profits is to be maintained in respect of future contingencies before any appropriation. Prepare an account showing allocation of profits and partner's capital accounts. 4
- (iii) What is Goodwill ? Write any four factors determining the valuation of Goodwill. 4
- (iv) Write any four difference between dissolution of partnership and dissolution of firm. 4

7. Usha and Anju were partners in a firm sharing profits in the ratio of 3:2. On 31st March 2015 their Balance Sheet was as follows : 6

Liabilities	₹	Assets	₹
Sundry Creditors	60,000	Cash	16,000
Bills Payable	40,000	Debtors	80,000
Provision for doubtful debts	1,000	Bills Receivable	60,000
General Reserve	30,000	Stock	75,000
Sanju's Loan	1,00,000	Investment	1,90,000
Capital Accounts :		Land and Building	1,80,000
Usha 2,00,000		Profit and Loss Account	90,000
Anju 2,60,000	4,60,000		
	6,91,000		6,91,000

On the above date Sanju was admitted as a new partner in the firm for 1/4th share in the profits on the following terms :

- Sanju's loan will be converted into his Capital.
- A provision for 5% was to be created for doubtful debts.
- Land and Building was depreciated by ₹18,000
- Stock is overvalued by ₹ 5,000.
- There were unrecorded creditors of ₹ 5,000.
- Goodwill of the firm is valued at 2 times of average profit. Average profit of the firm for 4 years is ₹ 40,000.

Prepare Revaluation Account, Partner's Capital Accounts and the Balance Sheet of the new firm.

or

Sita, Geeta and Rita are partners in a firm sharing profits in the ratio of 2:1:1. Their Balance Sheet as at 31st March, 2015 was as under : 6

Liabilities	₹	Assets	₹
Capital Accounts :		Goodwill	30,000
Sita	80,000	Land and Building	80,000
Gita	80,000	Plant and Machinery	56,000
Rita	60,000	Motor car	54,000
Creditors	50,000	Debtors	48,000
		Cash	2,000
	2,70,000		2,70,000

The firm was dissolved on that date. The assets realized : Goodwill ₹ 20,000; Land and Buildings ₹ 1,00,000; Plant and Machinery ₹ 50,000; Motor Car ₹ 28,000 and Debtors 50% of the book value. Prepare Realisation Account, Capital Accounts of the Partners and Cash Account to close the books of the firm.

Attempt any **one** part from **Part-B** and **Part-C**

Part-B

8. (a) What is Reserve Capital ? 1
 (b) What is depicted by Retained earnings statements ? 1
 (c) What are Non-Cash Transactions ? 1
9. Write any two difference between over subscription and under subscription. 2
10. Calculate Acid Test Ratio from the following information : 2

Current Ratio	3:1
Net Working Capital	₹ 4,00,000
Stock	₹ 2,50,000

11. Attempt any *two* questions out of three questions : 4
- (i) Pass the necessary journal entries regarding issue of debentures :
- (a) 3000, 8% debentures of 100 ₹ each are issued at par and are redeemable at 4% premium.
- (b) 3000, 8% debentures of 100 ₹ each are issued at 5% premium and are redeemable at par.
- (c) 3000, 8% debentures of 100 ₹ each are issued at 5% premium and are redeemable at 5% premium.
- (d) 3000, 8% debentures of 100 ₹ each are issued at par and redeemable at par.
- (ii) Prepare comparative statement of Profit and Loss for the year ended 31st March 2016: 4

	31 March, 2016	31 March, 2015
Revenue from operations	300% of cost of Material consumed	200% of cost of Material consumed
Cost of Material consumed	₹ 12,00,000	₹ 10,00,000
Other expenses	20% of cost of Material consumed	10% of cost of Material consumed
Tax	50%	50%

- (iii) What do you mean by cash flow from the investing activities ? 4

142/A-SS

12. What do you mean by Company ? What are its kinds ? 6

or

From the following information prepare cash flow statement : 6

Equity and liabilities	31.03.2015 ₹	31.03.2016 ₹
Share Capital	8,00,000	10,00,000
Reserve	1,50,000	2,00,000
Profits and Loss A/c	60,000	1,00,000
Debentures	-----	2,00,000
Sundry Creditors	8,20,000	7,00,000
Provision for taxation	70,000	1,00,000
Proposed dividend	1,00,000	2,00,000
	20,00,000	25,00,000
Assets	31.03.2015 ₹	31.03.2016 ₹
Machinery	5,00,000	7,00,000
Land and Building	4,00,000	6,00,000
Investments	-----	1,00,000
Sundry debtors	7,00,000	5,00,000
Stock	2,00,000	4,00,000
Cash in hand	2,00,000	2,00,000
	20,00,000	25,00,000

Additional information :

- Income tax provision was made during the year ₹ 80,000.
- Depreciation of ₹ 1,25,000 was charged on machinery during the year.
- During the year one old machine costing ₹ 50,000 was sold for ₹ 35,000.

Part-C

- What is the function of Alt + C in tally ? 1
  - What is purpose of design view Report ? 1
  - When Ctrl + C is used in spreadsheet ? 1
- Explain the features of Data Base Management System. 2
- From the following information write the method to calculate rate of depreciation using appropriate formula in M.S. Excel. 2

Cost of Asset	₹ 1,25,000
Annual amount of depreciation	₹ 20,000

11. Attempt any *two* questions out of three questions.

(i) Write any four features of Computerized Accounting System. 4

(ii) Pass the journal entries of the following under computer accounting system 4

2016		₹
June 1	Started business with cash	1,00,000
June 1	Purchased furniture for cash	20,000
June 2	Purchased goods for cash	30,000
June 3	Stationery purchased	2,000
June 9	Purchased goods from Vinay on credit	10,000
June 15	Goods sold for cash	20,000
June 16	Goods sold on credit to Karan	10,000
June 30	Paid Salary	4,000

(iii) Show the following entries in petty cash register under DBMS : 4

2016		₹
May 1	Received cash from cashier	2,000
May 1	Paid postage	400
May 2	Paid cartage	300
May 3	Stationery purchased	200
May 4	Paid for repair of furniture	100
May 5	Refreshment Expenses	200
May 6	Paid for telegram	200
May 7	Taxi fare paid	300

12. Write advantages and limitations of readymade Accounting system. 6

or

From the following information show a design table in M.S. Access : 6

Customer Id	Account No.	Name	Address	City	Balance
601	99262	Ram Lal	Street No.-7	Patiala	8,040
602	99269	Mohan Lal	Akash Nagar	Ludhiana	12,060
603	99563	Radha Rani	Vijay Nagar	Abohar	20,080
604	99344	Des Raj	Bagh colony	Bombay	40,020